

Aleg. 34.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie krajowych szkół rolniczych
w Dublanach.

Wysoki Sejmie!

Na posiedzeniu z dnia 24. października 1881 uchwalił Wysoki Sejm co następuje:

„I. Sejm otwiera Wydziałowi krajowemu kredyt dodatkowy na r. 1882 do wysokości 1500 zł. w. a. na pokrycie następujących potrzeb:

- a) na zapłacenie czynszu za najem pomieszczeń dla profesora, adjunkta, asystenta i do-
centa szkoły wyższej dublańskiej w r. 1881, a dla jednego asystenta więcej w r. 1882
(1496 zł. w. a.);
- b) na zaspokojenie nadzwyczajnych potrzeb szkół i folwarku dublańskiego w tem spra-
wozdaniu wyszczególnionych a preliminarzem na r. 1882 nie objętych;
- c) na spłacenie pożyczki bezprocentowej, zaciągniętej przez c. k. Towarzystwo gospodar-
skie galicyjskie na szkoły Dublańskie z funduszu ochotników wojskowych galicyjskich
(4000 zł. w. a.)“

„II. Sejm upoważnia Wydział krajowy do użycia na powyższe sub a) b) c) wyszczególnione,
a kredytem 1500 zł. w. a. sub I) udzielonym w zupełności nie pokryte potrzeby:

- 1) reszty funduszu budowy laboratorium chemicznego w Dublanach w gotowiznie, nale-
żytościach czynnych i materiałach (2593 zł. w. a.);
- 2) pożyczki hipotecznej spłacalnej przez amortyzację, którą niniejszem upoważnia się
Wydział krajowy zaciągnąć na majątność Dublańską w kwocie 11600 zł. w. a.“

I.

Uchwałę powyższą podał Wydział krajowy ze względu na ustęp II. 2 odezwą z dnia 22 listo-
pada 1881 L. 55.164 do wiadomości c. k. Prezydium Namiestnictwa z prośbą, ażeby w myśl
§. 20 statutu krajowego wyjednało dla niej Najwyższą sankcję. Odezwą zaś c. k. Prezydium
Namiestnictwa z dnia 19. kwietnia r. b. L. 3866 został zawiadomionym, że Jego Cesarska i Kró-
lewsko Apostolska Mość raczył Najwyższem postanowieniem z dnia 9. kwietnia r. b. zatwierdzić
najmiłościwiej uchwałę, którą Wysoki Sejm upoważnił Wydział krajowy do zaciągnięcia na po-

krycie niektórych potrzeb krajowych szkół rolniczych w Dublanach spłacalnej w amortyzacyjnych ratach pożyczki w kwocie 11.600 zł. w. a. na hipotekę majątności Dublany.

Na podstawie zatwierdzonej uchwały zawiązał Wydział krajowy rokowania o udzielenie pożyczki z gal. Towarzystwem kredytowym ziemskim i uzyskał od Dyrekcyi tegoż Towarzystwa promesę na pożyczkę w żądanej wysokości. Zaciągnięciu więc pożyczki nie będzie stało nie na przeszkodzie, skoro c. k. gal. Towarzystwo gosp., na rzecz którego zainstalowanem jest na majątności Dublańskiej prawo zastawu dla sumy czterdziestu tysięcy zł. w. a. nowej pożyczce ustąpi pierwszeństwa, o co Wydział krajowy prosił już komitet Towarzystwa pismem z dnia 21. lipca r. b. L. 33.060.

II.

Wysoki Sejm polecił był Wydziałowi krajowemu uchwałą z dnia 24. lipca 1880 pomiędzy innemi, by w porozumieniu z kuratoryą szkół Dublańskich:

- 1) zbadał wszystkie potrzeby i nakłady, jakich szkoły i folwark w Dublanach wymaga;
- 2) ułożył jednolity plan, podług którego nakłady te miałyby być robione i przedstawił Sejmowi, w jakiej kolei czasu ze względu na nagłość i konieczność potrzeby nakłady te mają być robione.

W myśl polecenia powyższego przedłożył Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi w sprawozdaniu swem z dnia 2. października 1881 l. 13.643 zestawienie nadzwyczajnych potrzeb szkół i folwarku w Dublanach. Sprawa jednakże tychże potrzeb tylko w części została załatwioną przywiedzioną na wstępie uchwałą Wys. Sejmu. Sejmowa komisya kultury krajowej bowiem, której Wysoki Sejm wspomniane sprawozdanie przekazał, oświadczyła w sprawozdaniu swem z dnia 20. października 1881 L. 868, że dla krótkości czasu „nie jest już w stanie roztrząsnąć wszystkich nader ważnych kwestyi, które bliższe zastanowienie się nad sprawozdaniem nastrocza“, że przeto „odraczając najważniejszą część sprawozdania do przyszłej sesyi sejmowej ogranicza się do załatwienia tych spraw, które aczkolwiek mniej ważne, żadną miarą zwłoki nie cierpią“.

Wskutek tego nie była w roku przeszłym przedmiotem obrad Wys. Sejmu sprawa rozszerzenia ubikacyi szkół Dublańskich, której Wydział krajowy jako najważniejszej w zestawieniu swem pierwsze dał miejsce, i którą niniejszem ma zaszczyt zająć powtórnie uwagę Wys. Sejmu.

W przeszłorocznem sprawozdaniu swem przedstawił Wydział krajowy sprawę rozszerzenia ubikacyi szkół Dublańskich jak następuje:

„Co do potrzeb nadzwyczajnych szkół Dublańskich, to Wydział krajowy już w sprawozdaniu z dnia 10. września 1878 r. l. 29.724 i z dnia 11. czerwca 1880 r. l. 15.044 miał zaszczyt zwrócić uwagę Wysokiego Sejmu na potrzebę pomnożenia ubikacyi tychże szkół. Potrzebę tę bowiem wykazała była kuratorya szkół Dublańskich po kilkakroć jako nagłą, Wydział krajowy zaś podziela w tej mierze zdanie kuratoryi najzupełniej, a to z następujących powodów:

Budynek, w którym mieści się obecnie szkoła wyższa, uznanym był już w r. 1872 za niewystarczający, gdyż już wówczas Komitet c. k. Towarzystwa gosp. galic. powziął myśl postawienia dla szkoły wyższej drugiego budynku szkolnego, któryby pomieścił laboratorium chemiczne i laboratorium technologiczne i w którymby zbiory naukowe szkoły znalazły stosowne pomieszczenie. Projekt Komitetu nie wszedł jednakże w życie. Wskutek tego musiano wkrótce po objęciu szkół Dublańskich w zarząd kraju wszystkie lokale w budynku szkolnym, które poprzednio adiunktom i uczniom szkoły wyższej służyły za pomieszkania, z wyjątkiem pomieszkania jednego adiunkta (który jako pełniący obowiązki asystenta chemii nie może być umieszczonym inaczej, jak przy laboratorium chemicznem) zająć dla szkoły, ażeby uzyskać nieco miejsca na rozszerzenie pracowni uczniów przy laboratorium chemicznem, oraz na urządzenie pracowni botanicznej i zooto-

micznej. W dwóch pracowniach jednakże nowo urządzonych i dzisiaj jeszcze zaledwie trzecia część uczniów do ćwiczeń obowiązanych równocześnie może pracować. Dalej nie posiada budynku szkolny odpowiednich lokalności na bibliotekę i gabinet fizykalny, pomieszczenie zaś zbiorów naukowych — które od dwóch lat wzrosły wprawdzie przy pomocy nadzwyczajnych dotacyi wyznaczonych przez Wysoki Sejm na r. 1880 i 1881, ale zawsze jeszcze bardzo znacznego wymagają uzupełnienia — jest już dzisiaj tak nieodpowiednie, że niepodobna uczniom należycie z nich korzystać.

Od czasu objęcia szkół Dublańskich w zarząd kraju wzrosła nadto więcej jak w dwójnasób (z 12 na 28) liczba uczniów szkoły niższej, których zakład utrzymuje w internacie. Prócz tego utworzono kurs melioracyjny, który liczył w przeszłym roku szkolnym 9. uczniów, również w internacie utrzymywanych. Ponieważ zaś budynek przeznaczony na pomieszczenie szkoły niższej obliczony jest tylko na mniej więcej 12. uczniów, przeto wypadło dla większej połowy uczniów szkoły niższej i kursu melioracyjnego urządzić sypialnię i salę wykładową w suterenach budynku szkolnego szkoły wyższej. Umieszczenie to jednak, ze wszech miar nieodpowiednie, da się usprawiedliwić jedynie jako tymczasowe nagłą koniecznością, a kuratoria szkół Dublańskich już w relacji z dnia 15. października 1879 r. l. 55 wyraziła uzasadnioną obawę, że brak stosownego pomieszczenia wpłynie szkodliwie na rozwój szkoły niższej, uznanej powszechnie za zakład bardzo pożyteczny.

Mieszkań dla personelu nauczycielskiego posiadają zakłady Dublańskie: w osobnym budynku starym, potrzebującym częstych i kosztownych napraw, mieszkanie dla dyrektora wraz z kancelaryą dyrekeyi, w dwóch budynkach nowych po dwa mieszkania dla profesorów szkoły wyższej, w budynku szkolnym szkoły wyższej mieszkanie dla adjunkta, wreszcie w budynku szkolnym szkoły niższej mieszkanie dla nauczyciela tejże szkoły. Niedostaje więc zakładom tym pomieszczeń: dla dwóch profesorów szkoły wyższej, z których jeden mieszka obecnie w Malechowie, a drugi w budynku prywatnym najętym na ten cel przez Wydział krajowy; dalej dla adjunkta, asystenta i stałego docenta szkoły wyższej, którzy mieszczą się tymczasowo również w mieszkaniach przez Wydział krajowy najętych; wreszcie dla nauczyciela kursu melioracyjnego, pełniącego zarazem obowiązki nauczyciela pomocniczego przy szkole niższej, i dla pisarza dyrekeyi, umieszczonych prowizorycznie w budynkach zakładowych, oraz dla niezamianowanego dotąd drugiego asystenta szkoły wyższej.

Z kolei wspomnieć wypada, że zakłady Dublańskie pomnożyły się w roku bieżącym o kurs gorzelniczy, który Wydział krajowy urządził w Dublanach na usilne naleganie c. k. Rządu i Towarzystwa gorzelniczego dla zastąpienia szkoły gorzelniczej Dr. Günsberga, zwiniejętej ze śmiercią jej właściciela i kierownika. Ażeby zaś kursowi temu, który dla produkeyi krajowej ma niewątpliwie wielką wagę, zapewnić powodzenie i rozwój, trzeba przedewszystkiem dostarczyć mu ubikacyi stosowniejszych i obszerniejszych, niż te, które Wydział krajowy na pomieszczenie kursu mógł obrócić w roku bieżącym.

Oczywistem jest dalej, że projektowany kurs rolniczy w Dublanach dla nauczycieli szkół ludowych, o którego urządzenie toczą się rokowania od lat kilku, w danych okolicznościach nie mógłby przyjść do skutku już dla braku miejsca.

Z tego samego powodu nie podobna także wprowadzić w Dublanach tyle pożądaných urządzeń, jak chemicznej stacyi doświadczalnej, lub stacyi do próbowania maszyn i narzędzi rolniczych, pomimo że urządzeniu stacyi nie stoi już na przeszkodzie ani brak odpowiednich kierowników, ani brak sił pomocniczych wśród grona nauczycieli zakładów Dublańskich.

Nakoniec należy uwzględnić, że uczniom szkoły wyższej, jak Wydział krajowy miał już zaszczyt nadmienić w sprawozdaniu z dnia 10. września 1878, l. 29.724, po skasowaniu mieszkań dla uczniów w budynku szkolnym, dość trudno znaleźć u włościan Dublańskich pomieszczenie,

wskutek czego uczniowie ci bywają narażeni na wyzyskiwanie przez właścicieli pomieszczeń, że przeto byłoby bardzo pożądanem, zwłaszcza ze względu na spodziewany wzrost frekwencji szkoły wyższej, ażeby zakład sam mógł dostarczyć uczniom pewnej liczby pomieszczeń.

Wykazany co dopiero brak pomieszczenia w części dawał się uczuć, a w części łatwym był do przewidzenia zaraz po objęciu zakładów Dublańskich w zarząd kraju. To też Wydział krajowy, pragnąc co rychlej usunąć wszelkie przeszkody, jakieby tamować mogły rozwój zakładów Dublańskich, polecił inżynierowi swemu p. Gustawowi Reuttowi już w r. 1878, ażeby w porozumieniu z Dyrekcją szkół Dublańskich wypracował szkic i kosztorys przybliżony gmachu szkolnego dla szkoły wyższej.

Szkic i kosztorys przedłożony przez p. Reutta w skutek polecenia powyższego był przedmiotem badania Kuratorji szkół Dublańskich, zdaniem jednak Kuratorji nie dostarczył jej dostatecznej podstawy do powzięcia decyzji. Z tego powodu sporządził dla Kuratorji z polecenia Wydziału krajowego architekt p. Józef Janowski w lutym b. r. w porozumieniu z Dyrekcją szkół Dublańskich nowe szkice, które Wydział krajowy ma zaszczyt przedłożyć Wys. Sejmowi.

Podług szkiców tych projektowane zabudowania szkolne składałyby się z czterech pawilonów. Koszta zaś budowy, obliczone w przybliżeniu na podstawie szkiców, wynosiłyby:

1. Pawilonu dla botaniki, mieszczącego w sobie także pomieszkanie profesora botaniki i jego asystenta	32.000 zł.
2. Pawilonu dla chemii, mieszczącego w sobie także pomieszkanie profesora chemii i jego asystenta	37.600 „
3. Pawilonu dla weterynaryi, zoologii, fizyki i mechaniki, w którego salach wykładowych odbywałyby się także wykłady wszystkich niewymienionych tutaj przedmiotów objętych planem nauk (budynek piętrowy)	38.000 „
4. Pawilonu dla Dyrekcji (budynek piętrowy)	35.100 „
<hr/>	
Razem 142.700 zł.	

Powyższy projekt nie zadowolnił Kuratorji, w skutek czego p. Janowski, modyfikując swój projekt pierwotny, sporządził dodatkowo załączone szkice pawilonu piętrowego dla chemii i botaniki, oraz pawilonu mieszkalnego dla profesorów chemii i botaniki, bez mieszkań dla asystentów. Koszta zaś połączone z wykonaniem projektu w ten sposób zmodyfikowanego obliczono jak następuje:

1. Pawilon dla chemii i botaniki na	44.850 zł.
2. „ mieszkalny dla profesorów chemii i botaniki na	17.850 „
3. „ dla weterynaryi (jak wyżej) na	38.000 „
4. „ dla Dyrekcji (jak wyżej) na	35 100 „
<hr/>	
Razem na 135.800 zł.	

Równocześnie ze szkicami zabudowań otrzymała Kuratorja ułożone na jej żądanie przez Dyrekcję szkół Dublańskich umotywowane zestawienie szczegółowe lokali, jakie zabudowania te zdaniem Dyrekcji zawierać powinny i jakie też w szkicach p. Janowskiego znalazły uwzględnienie. Zestawienie to zbadała Kuratorja bardzo ściśle, zasięgając przy tem w przedmiocie liczby i rozmiaru lokalów potrzebnych dla laboratorium chemicznego i laboratorium botanicznego opinii znawców, a mianowicie co do pierwszego: pp. Dr. A. Freunda, profesora chemii ogólnej w c. k. szkole politechnicznej, Dr. J. Brühla, profesora technologii chemicznej w tejże szkole, i Dr. B. Radziszewskiego, profesora chemii ogólnej w c. k. Uniwersytecie lwowskim; co do drugiego p. Dr. E. Janczewskiego, profesora anatomii i fizjologii roślin w c. k. Uniwersytecie Jagiellońskim. Jako wynik zaś obrad swych nad szkicami i zestawieniem przedłożyła Kuratorja Wydziałowi krajowemu relacją z dnia 25. marca r. b. l. 112 następujące uwagi i spostrzeżenia.

Przedewszystkiem wyraziła Kuratoria powątpiewanie o stosowności projektowanego przez p. Janowskiego i Dyrekcyę systemu pawilonowego, przytaczając zarazem wszystko to, co zdaniem jej w danych okolicznościach przeciw systemowi temu przemawia. Dalej oświadczyła się za redukcją zaprojektowanych lokalności, tak co do liczby ich, jakoteż w części co do rozmiarów — w szczególności zaś oznaczyła jako zbyteczne: salę rysunkową, salę konferencyjną dla profesorów i czytelnię profesorów, a za podstawę do obliczenia rozmiarów sal wykładowych zaproponowała przyjąć liczbę 90 uczniów (po 30 na każdą salę) zamiast liczby 120, na której Dyrekcyja obliczenie swe oparła. Nakoniec, dawszy wyraz przeświadczeniu, że sprawa budowy wymaga dokładniejszego wyjaśnienia pod względem technicznym, wniosła, ażeby Wydział krajowy dla sprawy jej ustanowił komitet techniczny i zaprosił do tegoż komitetu pp. c. k. radców budownictwa Feliksa Kieżarskiego i Karola Setti'ego.

Uwzględniając wniosek powyższy, ustanowił Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 5-go kwietnia r. b. l. 14.986 Komitet techniczny, złożony z pp. Kieżarskiego i Settiego, którym Wydział krajowy winien jest tutaj złożyć podziękowanie za łaskawy gorliwy udział w pracach Komitetu — oraz Gustawa Reutta, inżyniera Wydziału krajowego, i architekta Józefa Janowskiego. W tym składzie zbadał Komitet sprawę na miejscu a wynik badań swych przedłożył Wydziałowi krajowemu relacyą z dnia 17. czerwca r. b.

Podług relacyi tej Komitet techniczny uznał, że wypada odstąpić od projektowanego pierwotnie systemu pawilonowego, a natomiast skupić wszystkie potrzebne ubikacye w jeden budynek. Ustanowiwszy jednak system budowy, pozostawił Komitet wypracowanie szkiców na systemie tym opartych poszczególnym członkom, ażeby przez dostarczenie kilku rozwiązań dać sposobność do porównawczego zbadania różnych projektów rozkładu budynku. Ztąd poszło, że Komitet zamiast jednego szkicu wspólnie obmyślanego przedłożył kilka szkiców, z których jedne mają za autorów pp. Kieżarskiego i Settiego, drugie p. Janowskiego, a które obok przyjętego przez Komitet techniczny systemu budowy jeszcze i to mają wspólnego, że wszystkie uwzględniają przywiedzione wyżej uwagi Kuratorji w przedmiocie redukcji lokalów.

Przedkładając szkice te wraz z objaśnieniami projektujących Wysokiemu Sejmowi, nadmienia Wydział krajowy, że koszta budowy obliczone są w przybliżeniu:

1. na podstawie szkicu pp. Kieżarskiego i Settiego na	130.269 zł.
2. na podstawie tegoż szkicu z alternatywą na	131.204 zł.
3. na podstawie szkicu 1go p. Janowskiego na	133.378 zł.
4. na podstawie tegoż szkicu z alternatywą na	139.430 zł.
5. na podstawie szkicu 2go p. Janowskiego na	134.234 zł.

Dla ułatwienia zaś porównania dodać jeszcze wypada, najsamprzód, że pp. Kieżarski i Setti w redukcji rozmiarów niektórych ubikacyi poszli znacznie dalej niż p. Janowski, a powtórę, że koszta budowy systemem pawilonowym, podane wyżej na 142.700 zł., wyniosłyby po zredukowaniu rozmiarów pawilonów w myśl uwag Kuratorji 139.911 zł.

Zbadawszy materiał przygotowany przez Komitet techniczny w celu wyświecenia sprawy budowy i wysłuchawszy nadto ustnych wyjaśnień członków Komitetu, oświadczyła się Kuratoria za proponowanym przez Komitet systemem budowy, a z pomiędzy otrzymanych szkiców uznała za najodpowiedniejsze te, podług których gmach szkolny składałby się z głównego korpusu piętrowego i dwóch skrzydeł parterowych (szkic pp. Kieżarskiego i Settiego oraz szkic 2gi p. Janowskiego).

Jeden z główniejszych powodów, dla których Kuratoria projektowanemu pierwotnie a przez Dyrekcyę szkół Dublańskich gorąco zalecanemu systemowi pawilonowemu z góry nie była przy-

chylną, stanowiły podług relacji Kuratoryi z dnia 25. Marca r. b. l. 112. względy oszczędności. Kuratoria przypuszczała bowiem, że kosztu budowy wypadną znacznie niżej w razie skupienia ubikacji objętych pawilonami w jeden budynek piętrowy. Jakoż okazuje się z podanego wyżej zestawienia, że wykonanie budowy podług systemu pawilonowego w rzeczy samej drożej by kosztowało. Różnica jednak w kosztach budowy na niekorzyść systemu pawilonowego, wynosząca 5.677 zł. (139.911—134.234), nie jest w stosunku do całkowitej sumy kosztów budowy dość znaczną, ażeby decydować mogła o wyborze systemu budowy. Wypada przeto wziąć także w rachubę, o ile inne względy przeważają szalę na stronę jednego lub drugiego systemu.

Komiteta techniczny skłoniła do oświadczenia się za postawieniem jednego budynku przeważnie znaczna nierówność terenu, na którym projektowane budowle miałyby stać, uznanego z kądem ze względu na stosunki miejscowe za najodpowiedniejszy grunt pod nowy gmach szkolny. Zdaniem bowiem Komitetu w razie zastosowania systemu pawilonowego nierówność wspomniana pociągnęłaby musiała za sobą, obok trudności w układzie pawilonów, także kosztowne planowanie, a nadto byłaby w danym wypadku komunikacja pomiędzy pawilonami w różnych porach roku niewygodną i przeszkodom podległą. Nie da się dalej zaprzeczyć, że Kuratoria systemowi pawilonowemu słusznie przypisuje wpływ niekorzystny na wysokość kosztów utrzymania, ogrzewania oświetlenia i obsługi. Jako argument zaś mający najsilniej przemawiać przeciw systemowi pawilonowemu przytoczyła Kuratoria w swej relacji, że umieszczenie ubikacji szkolnych w kilku odległych od siebie budynkach utrudniałoby Dyrektorowi szkoły wykonywanie nadzoru naukowego.

Z drugiej strony przyznała Kuratoria, że projektowane urządzenie pawilonów dla chemii, botaniki i zoologii nadaje się bardzo do celów pielęgnowania tych trzech gałęzi wiedzy — dodała jednak uwagę, że praca nad rozwojem umiejętności powyższych nie ma nic wspólnego z zadaniem szkoły rolniczej. Dyrekcya zaś szkół Dublańskich wraz z kolegium profesorów trwa w przekonaniu, którego wyrazem był pierwotny projekt p. Janowskiego, że jedynie system pawilonowy pozwala w taki sposób rozwiązać zadanie, ażeby rozmieszczenie ubikacji i zaopatrzenie ich w światło odpowiadało w zupełności naukowym potrzebom zakładu. Ze stanowiska administracyjnego wreszcie można przytoczyć na korzyść systemu pawilonowego łatwość rozłożenia budowy pawilonów na dłuższy przeciąg czasu, która to łatwość w niniejszym wypadku tem więcej zasługuje na uwzględnienie, że nie wszystkie projektowane ubikacje są wyż. szkole Dublańskiej zaraz lub w najbliższym czasie tak nieodzownie potrzebne, ażeby wypadało się obawiać powstrzymania jej rozwoju, jeżeliby i nadal posługiwała się w części lokalami swymi w dotychczasowym gmachu szkolnym.

W obec powyższego stanu rzeczy Wydział krajowy, skłaniając się ku zapatrywaniu Kuratoryi, jako organu powołanego w pierwszym rzędzie do orzekania o potrzebach naukowych szkół Dublańskich, nie mógł przecież uważać za pewnik, że i Wysoki Sejm da pierwszeństwo projektowi postawienia jednego budynku, mieszczącego w sobie wszystkie potrzebne ubikacje. Z tego powodu nie zarządził Wydział krajowy wypracowania planu budowy, ażeby nie narażać funduszu krajowego na znaczny wydatek, który okazałby się zbyt dużym, gdyby Wysoki Sejm nie zgodził się na zasadę planu.

Nakoniec nadmienia Wydział krajowy, że wykonanie któregośkolwiek z wymienionych wyżej projektów zaspokoiłoby w zupełności potrzebę rozszerzenia ubikacji szkół Dublańskich, gdyż po przeniesieniu wyż. szkoły rolniczej z dotychczasowego gmachu szkolnego możnaby w gmachu tym obok szkoły niższej, kursu melioracyjnego i kursu gorzelniczego pomieścić wygodnie kilku nauczycieli niezamężnych, a ewentualnie także kurs dla nauczycieli szkół ludowych, niemniej urządzić pewną liczbę pomieszczeń dla uczniów szkoły wyższej.⁴

W powyższem przedstawieniu rzeczy uwzględniono, stosownie do polecenia Wys. Sejmu z dnia 24. lipca 1880., wszystkie potrzeby szkół Dublańskich co do rozszerzenia ubikacyi, zarazem jednakże nadmieniono, że nie wszystkie projektowane ubikacye są szkołom Dublańskim zaraz lub w najbliższym czasie nieodzownie potrzebne.

Pragnąc zaś uzyskać podstawę do ścisłego określenia, o ile szkoły Dublańskie mogą bez uszczerbku dla rozwoju swego posługiwać się w części jeszcze przez dłuższy szereg lat lokalami swemi w dotychczasowych budynkach szkolnych, zawezwał Wydział krajowy Dyrekcję szkół rozporządzeniem z dnia 17. stycznia b. r. L. 426, ażeby w cyfrowo uzasadnionem zestawieniu, podawszy dokładnie ilość i rozmiary ubikacyi, któremi szkoły obecnie rozporządzają, wykazała, które z tych ubikacyi i w jakim stopniu nie odpowiadają przeznaczeniu swemu, oraz oznaczyła ubikacye potrzebne dla zakładów Dublańskich, których zakłady te wcale jeszcze nie posiadają. Porównawcze zestawienie, jakie Dyrekcya wskutek rozporządzenia powyższego przedłożyła za pośrednictwem Kuratorji szkół Dublańskich, posłużyło do wydzielenia pewnych ubikacyi jako takich, których umieszczenie w projektowanym budynku szkolnym jest wprawdzie pożądane ale nie konieczne, i których potrzeba w razie zaopatrzenia szkół Dublańskich we wszystkie inne projektowane ubikacye nie byłaby tak nagłą, ażeby zaspokojenie jej nie mogło być odroczone do odleglejszej przyszłości. Nadto postanowił Wydział krajowy dla umniejszenia nakładu usunąć z projektu niektóre kosztowniejsze urządzenia (n. p. kalorifery) oraz zastąpić projektowany pierwotnie dach ogniotrwały budynku dachem gontowym. Zmiany te zaś znalazły wyraz w nowym szkicu budynku szkolnego wypracowanym z polecenia Wydziału krajowego przez inżyniera pana Bolesława Rostkowskiego.

Załączając do niniejszego sprawozdania, obok szkiców i kosztorysów wymienionych w przywiedzionym wyżej ustępie sprawozdania z dnia 9. października 1881. L. 13.643, także nowy szkic wraz z kosztorysem, podług którego koszt budowy wyniosą w przybliżeniu 67.000 zł. w. a., powołuje się Wydział krajowy co do kwestyi terminu wykonania projektu budowy oraz widoków uzyskania nadzwyczajnej subweneyi ze skarbu państwa na pokrycie kosztów budowy na wyjaśnienia zamieszczone w przeszłorocznym sprawozdaniu (str. 11). Sformułowane zaś w roku ubiegłym wnioski w tej sprawie ma zaszczyt przedłożyć Wys. Sejmowi ponownie, jednak zmodyfikowane o tyle, o ile tego wymagały względy w wywodzie omówione.

III.

Z użycia kredytów, które Wys. Sejm przywiedzioną na wstępie uchwałą przyzwolił na zaspokojenie nadzwyczajnych potrzeb szkół i folwarku w Dublanach, zda Wydział krajowy w swoim czasie sprawę w zamknięciu rachunków szkół i folwarku za lata 1881 i 1882.

Pomiędzy nadzwyczajnymi potrzebami folwarku Dublańskiego wymienił Wydział krajowy w wspomnianem już kilkakrotnie sprawozdaniu swem z dnia 2. października 1881. L. 13.643 potrzebę:

- 1) ulepszenia łąk folwarcznych,
- 2) osuszenia pól folwarcznych za pomocą drenów.

Ponieważ zaś potrzeby powyższe w uchwale Wys. Sejmu z dnia 24. Października 1881. nie znalazły uwzględnienia, a zaspokojenie ich zdaje się Wydziałowi krajowemu nie tylko pożądane, ale nawet konieczne, przeto Wydział krajowy widzi się zniewolonym sprawę tę przedłożyć Wys. Sejmowi powtórnie do rozstrzygnięcia.

Co się tyczy najsamprzód ulepszenia łąk, to Wydział krajowy nadmienił w roku przeszłym, że potrzebę tej melioracyi wykazali już w r. 1879. pp. Pańkowski i Strusiewicz w relacyi swej o planie gospodarczym folwarku oraz p. Karpuszek, inżynier biura melioracyjnego. Trafność sądu

znawców powyższych, z których pp. Pańkowski i Strusiewicz jako fachowi przebywający na miejscu od lat przeszło dwudziestu mieli sposobność ocenić dokładnie stosunki miejscowe, stwierdziło, jak się tego było można spodziewać, w zupełności doświadczenie kilku lat następnych, przez które folwark pozostaje w zarządzie Wydziału krajowego. Od roku 1879. bowiem ginie na tej części łąk folwarcznych, która przeznaczoną jest na sianokos, corocznie niemal cały zbiór wskutek zalewu. Jeśli się zaś zważy, że obszar tych łąk wynosi sto kilkadziesiąt morgów, oraz że system gospodarstwa Dublańskiego polega na utrzymywaniu znacznej liczby inwentarza żywego, to łatwo ocenić, o jakie straty obecny stan tychże łąk przyprawia folwark Dublański i jakie korzyści przyniosłoby chociażby tylko osuszenie rzeczonych łąk i zabezpieczenie ich od zalewów. Straty te i korzyści są nawet tak widoczne i niewątpliwe, że włościanie sąsiedniej gminy Grzybowice, których łąki stykają się bezpośrednio z łąkami Dublańskimi, z własnej inicjatywy objawili zamiar osuszenia swych łąk i pastwisk własnym kosztem i zanieśli do Wydziału krajowego prośbę, ażeby polecił biuro melioracyjnemu wypracowanie planu i kosztorysu tej melioracji.

W roku przeszłym oznaczył Wydział krajowy kosztą osuszenia łąk Dublańskich, w braku szczegółowego planu i kosztorysu tylko w przybliżeniu. Obecnie jednakże plan ten i kosztorys są już gotowe, a okazuje się z nich, że projekt osuszenia obejmuje obszar 114 morgów, kosztą zaś wykonania projektu wraz z kosztami sporządzenia planu i kosztorysu wyniosą 1439. zł. 94. ct. w. a. Prócz tego zaprojektowało biuro melioracyjne nawodnienie tegoż samego obszaru łąk (w części zalewowe, w części stokowe) kosztem 4826. zł. 68. ct. w. a., tak że cała melioracja pociągnie za sobą wydatek w kwocie 6266. zł. 62. ct. w. a. (w przecięciu na morg 55. zł. w. a.) Pierwszy dział tej melioracji, t. j. projektowane już w roku przeszłym osuszenie należałoby przeprowadzić jak najrychlej w ciągu jednego roku, roboty zaś około nawodnienia nie tylko dadzą się rozłożyć na lat kilka, ale i rozpoczęcie ich odroczonem być może do czasu, w którym wzrastające dochody folwarku Dublańskiego dostarczą przynajmniej częściowego pokrycia wydatku.

Przechodząc do kwestyi osuszenia pól folwarcznych, musi Wydział krajowy przedewszystkiem podać jako fakt, stwierdzony własnem kilkuletniem doświadczeniem, że przeważna część pól Dublańskich, pomimo znacznej ilości należycie utrzymywanych rowów otwartych, cierpi na zbyt wielką wilgoć. Usunąć przeto ten dla roślinności szkodliwy zbyt wilgoci można tylko przez zdrenowanie roli. Że zaś stosunki ekonomiczne w jakich się znajduje folwark Dublański usprawiedliwiają kosztowniejsze melioracje, a nawet, że w danych okolicznościach osuszenie, pól za pomocą drenów należy do warunków racjonalnej gospodarki, nie ulega zdaniem doświadczonego administratora folwarku p. Pańkowskiego i innych fachowych żadnej wątpliwości. Kosztą projektowanego drenowania podał Wydział krajowy w sprawozdaniu przeszłorocznem również tylko w przybliżeniu; od tej pory wypracowało biuro melioracyjne Wydziału krajowego szczegółowy plan i kosztorys tej melioracji, podług których obszar zdrenować się mający wynosi 183. m. 1010 sążni kwadr., a wykonanie projektu pociągnie za sobą wydatek w kwocie 7381. zł. 82. ct. w. a., a po doliczeniu kosztów sporządzenia planu i kosztorysu 7456. zł. 12. ct. (w przecięciu na morg 40 zł. 60 ct. w. a.).

Powyższe obliczenie kosztów opiera się na przypuszczeniu, że drewno wyrabiane będą na miejscu. Wypada przeto nadmienić, że wyrabianie drenów nie napotka w Dublanach na trudności, gdyż folwark posiada znaczną ilość odpowiedniej gliny a nadto gotową już cegielnię wraz z szopą, które małym kosztem dadzą się adaptować do suszenia względnie wypalania drenów. Pozostaje zatem jedynie sprawić maszynę i narzędzia do wyrobu drenów, do czego Wydział krajowy, korzystając z kredytu nadzwyczajnego przyzwołonego budżetem folwarku Dublańskiego na r. 1882 na drenowanie, upoważnił administrację folwarku rozporządzeniem z dnia 23. Maja b. r. L. 26.324, ażeby w danym razie mógł przystąpić do przysposobienia drenów bez dalszej zwłoki.

Z obszaru objętego projektem melioracji pewna część w ilości 20, 16 morgów, tworząca znaczniejsze zagłębienie, najwięcej potrzebuje osuszenia. Część ta położona w pobliżu zabudowań

folwarcznych mieści w sobie całe pole doświadczalne, na którym zbytek wilgoci dotkliwiej jeszcze niż w zwykłych warunkach daje się uczuć. Wreszcie uzyskalby folwark z drenów partycję tę osuszających dobrą wodę do użytku gospodarczego i to właśnie w tej porze roku, kiedy woda studzienna bywa najmętniejszą i najmniej zdrową dla bydła. Z wielu więc względów byłoby bardzo pożądanem, ażeby zdrenowanie rzeczzonej partyi, którego koszt łącznie z kosztem sporządzenia planu i kosztorysu całej melioracyi obliczonym jest na 1055. zł. 68. ct. w. a., przeprowadzonym zostało w ciągu roku przyszłego. Obawiając się jednakże zbyt ciężkiego obciążenia przyszłorocznego budżetu funduszu krajowego, wstrzymuje się Wydział krajowy od postawienia wniosku o kredyt na cel powyższy na r. 1883.

Rozkład dalszych robót jest o tyle dowolnym, o ile przy przeprowadzeniu drenowania nie wypada się zastósować do rotacyi na folwarku istniejących. Wykonanie więc projektu postępowałoby z uwzględnieniem płodozmiennego podziału pól w miarę funduszy, jakieby Wys. Sejm na ten cel przeznaczał.

Obadwa projekta melioracyi, o których wyżej była mowa, zdają się Wydziałowi krajowemu dostatecznie uzasadnione względami gospodarczymi. Za wykonaniem projektów tych przemawia jednakże inny jeszcze bardzo ważny wzgląd, którego Wydział krajowy nie może pominąć milczeniem, a mianowicie, że folwark w Dublanach ma służyć tamtejszym szkołom rolniczym za środek naukowy, że więc winien być zagospodarowanym tak, ażeby był wzorem racjonalnie prowadzonego gospodarstwa. Nakoniec nie jest także bez pewnej doniosłości, z uwagi na coraz więcej uczuwaną potrzebę niższego personelu melioracyjnego, że uczniom istniejącego w Dublanach kursu melioracyjnego projektowana melioracya łąk i drenowanie pól folwarcznych dostarczyłyby na dłuższy czas sposobności do ćwiczeń praktycznych na miejscu pod okiem zwierzchników szkolnych. Z tych powodów Wydział krajowy tuszy, że Wys. Sejm raczy się przychylić do wniosków, które Wydział krajowy w tej sprawie przedkłada przy końcu niniejszego sprawozdania.

IV.

• Uzupełniając organizację naukową kraj. wyższej szkoły rolniczej w Dublanach, ustanowił Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 23. stycznia r. b. l. 4178., na podstawie zatwierdzonego przez c. k. Ministerstwo rolnictwa szczegółowego planu nauk, załączony % rozkład nauk na semestra.

• Nadto poczynił Wydział krajowy kroki przygotowawcze do wykonania projektu utworzenia stacyi oceny nasion przy kraj. wyższej szkole roln. w Dublanach, zatwierdzając rozporządzeniem z dnia 21. Marca r. b. l. 13 426 statut stacyi oceny nasion w załączonej % osnowie i zarządzając równocześnie zakupienie potrzebnych dla stacyi sprzętów i przyrządów z funduszu, wyznaczonego na ten cel w budżecie szkół dublańskich na r. 1882. Otwarcie stacyi jednakże zmuszonym był Wydział krajowy odroczyć z powodu braku ubikacyi, w którejby stacya mogła znaleźć pomieszczenie.

Z pomiędzy innych spraw szkół Dublańskich najważniejszą jest tym razem sprawa urządzenia nabożeństwa obrz. gr. kat. dla uczniów szkoły niższej, jako wymagająca decyzji Wys. Sejmu.

Dla wyjaśnienia kwestyi nadmienić wypada, że część uczniów szkoły niższej jest obrządku gr. kat., a parafialna i zarazem najbliższa Dublan cerkiew znajduje się w Malechowie, wsi odległej od Dublan mniej więcej 3 kilometry. Ze względu na odległość tę widziała się Dyrekcya szkół Dublańskich zniewoloną w celu zaspokojenia potrzeb religijnych uczniów obrz. gr. kat. sprowadzać do Dublan księdza tegoż obrządku na czas spowiedzi wielkanocnej. Co się zaś tyczy wykonywania praktyk religijnych w ciągu roku, to Dyrekcya dokłada zawsze starań, ażeby

uczniowie obrz. gr. kat. w niedziele i święta gr. kat. uczęszczali na nabożeństwo do cerkwi w Malechowie. Wydział krajowy jednak zmuszonym jest uznać, że odległość Malechowa w połączeniu z zaprowadzonym w szkole niż. systemem nauki, wiążącym naukę uczniów jak najściślej z gospodarstwem folwarcznym w Dublanach, regularnemu uczęszczaniu uczniów do cerkwi Malechowskiej stanowczo staje na przeszkodzie. W tym stanie rzeczy zdaje się Wydziałowi krajowemu koniecznem dostarczyć uczniom obrz. g. k. sposobności do wykonywania praktyk religijnych na miejscu. Fundusz zaś potrzebny na cel powyższy preliniuje Wydział krajowy w tej samej wysokości, w jakiej przyzwalaną bywa dotacja na pokrycie płacy kapelana szkół Dublańskich obrz. rz. kat. t. j. w kwocie 300 zł. w. a.

W gronie nauczycieli szkół Dublańskich zaszły w ciągu peryodu objętego niniejszem sprawozdaniem następujące zmiany:

1. P. Dr. Ernest Till, adwokat krajowy, został dekretem z dnia 7. października 1881. l. 44684 na własne żądanie uwolnionym od obowiązków docenta nauk prawnych przy szkole wyższej. Po ustąpieniu zaś p. Dr. Tilla pozostawił Wydział krajowy posadę docenta nauk prawnych opróżnioną aż do tej pory z powodu, że wykład nauk prawnych przypada na kurs III. (semestr V. i VI.), a w roku szkolnym 1882/83 szkoła posiadała tylko pierwsze dwa kursa.

2. Tenże sam wzgląd zniewolił do uwolnienia na rok szkolny 1882/83 p. Władysława Tynieckiego od obowiązków docenta leśnictwa i ogrodnictwa przy szkole wyższej jako przedmiotów, których wykład przypada również na kurs III.

3. Dekretem z dnia 24. stycznia r. b. l. 4179 mianowano na wniosek Kuratoryi pp. Dra Stanisława Krnszyńskiego i Dra Adama Prażmowskiego asystentami kraj. wyż. szkoły rol. w Dublanach, pierwszego przy katedrze zoologii, drugiego przy katedrze botaniki.

4. Dekretem z dnia 22. sierpnia z. b. l. 42.059 mianowano również na wniosek Kuratoryi, w miejsce p. Dr. Adama Prażmowskiego, który powołany został na nauczyciela kraj. średn. szkoły rol. w Czernichowie, asystentem przy katedrze botaniki p. Józefa Krupe, asystenta przy ogrodzie botanicznym Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Z zarządzeń Wydziału krajowego, dotyczących się personelu szkół Dublańskich, zasługują na wzmiankę jeszcze następujące:

1. Rozporządzeniem z dnia 11 listopada 1881 l. 55.309 zamianowano p. Tomasza Ryłskiego profesora szkoły wyższej, Przełożonym obszaru dworskiego w Dublanach.

2. Rozporządzeniem z dnia 10. stycznia r. b. l. 1783. udzielono p. Dr Władysławowi Skalkowskiemu, jako lekarzowi Zakładów Dublańskich, podobnie jak w dwóch latach poprzednich, dodatkowe wynagrodzenie za rok 1881. w kwocie 100 zł. w. a. i podwyższono mu jednocześnie płacę na rok 1882. o taką samą kwotę t. j. do wysokości 400 złr. w. a. — jedno i drugie ze względu na znaczne pomnożenie się czynności lekarza zakładowego wskutek zwiększenia się liczby uczniów szkoły niższej, oraz wskutek utworzenia kursu melioracyjnego.

3. Rozporządzeniem z dnia 18. kwietnia r. b. L. 18.537 udzielono p. Zygmuntowi Strusiewiczowi, profesorowi kraj. wyższej szkoły rol., na prośbę jego urlopu na czas do końca lipca b. r. z odjęciem prawa poboru płacy na czas trwania urlopu.

Uczniów liczyły w roku szkolnym 1881/82: wyższa szkoła roln. (na dwóch kursach) 48, niż. szkoła roln. 28.

Na podstawie wywodu powyższego Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm zgadza się na budowę gmachu szkolnego dla kraj. wyż. szkoły rolniczej w Dublanach pod warunkiem, że połowę kosztów budowy powyższej, które nie mają przenosić 67.000 złr. w. a. pokryje c. k. Rząd ze skarbu państwa.

2. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby zarządził wypracowanie szczegółowych planów i kosztorysów powyższej budowy i przeprowadził na podstawie tychże planów i kosztorysów rokowania z c. k. Rządem w przedmiocie udzielenia subwenyi ze skarbu państwa na jej wykonanie.

3. Sejm upoważnia Wydział krajowy na wypadek pomyślnego wyniku rokowań ad 2) do wykonania projektowanej budowy w ciągu lat 1884. 1885. i 1886. i do wstawienia kwot potrzebnych na wykonanie w preliminarze funduszu krajowego na lata powyższe.

4. Sejm upoważnia Wydział krajowy do przeprowadzenia melioracji łąk i drenowania pól folwarku Dublańskiego na podstawie załączonych % planów i kosztorysów robót rzeczonych w miarę funduszy przyzwolonych przez Sejm na cele powyższe.

5. Na meliorację łąk folwarku Dublańskiego otwiera się Wydziałowi krajowemu kredyt do wysokości 1440 złr. w. a. na r. 1883.

6. Na pokrycie kosztów nabożeństwa dla uczniów niż. szkoły rol. w Dublanach obrządku gr. kat. otwiera się Wydziałowi krajowemu kredyt do wysokości 300 złr. na tenże rok.

Lwów, dnia 3. września 1882.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi
z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Marszałek krajowy

Dr. Mikołaj Zyblikiewicz w. r.

Sprawozdawca

Dr. Józef Wereszczyński w. r.

Członek Wydziału krajowego:

w krajowej wyższej szkole rolniczej w Dublanach.

Wyszczególnienie	Wykłady						Ćwiczenia					
	Godzin tygodniowo w półroczu											
	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
I. Ekonomia polityczna.												
Nauka gospodarstwa społecznego		3										
Specyalne działy tej nauki dla rolnictwa szczególnie ważne .			3						2	2		
Statystyka w zastosowaniu do rolnictwa.				2								
2. Prawo.												
Zasadnicze pojęcia prawne					2							
Ustawy rolne						2						
3. Fizyka.												
Fizyka doświadczalna ze szczególnem uwzględnieniem dzia- łów dla rolnictwa ważnych	5	3					2	1				
Geografia fizyczna, klimatologia i meteorologia		1	2									
4. Chemia.												
Chemia ogólna	5	4										
„ analityczna		1						9	9			
„ gleby i nawozów			3									
5. Mineralogia.												
Petrografia ze wstępem zoryktonozyi	2											
Geognozya i geologia w zarysie		1										
6. Botanika.												
Botanika ogólna	3						2					
Fizyologia doświadczalna roślin i choroby roślin		4										
Zarys systematyki z uwzględnieniem roślin dla rolnictwa ważnych				3						2		
7. Zoologia.												
Zoologia ogólna	2						2					
Systematyczny przegląd świata zwierzęcego	2	2										
Anatomia porównawcza		2										

Wyszczególnienie	Wykłady						Ćwiczenia					
	Godzin tygodniowo w półroczu											
	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
8. Wstęp do nauk zawodowych.												
Metodologia i historia gospodarstwa wiejskiego	1											
9. Rolnictwo.												
Ogólna nauka rolnictwa.			6						2			
Ogólna i szczegółowa nauka produkcji roślin.				6						4		4
Uprawa łąk					1							
10. Chów.												
Historia naturalna zwierząt domowych			2									
Anatomia opisowa i fizjologia zwierząt domowych.	2	2					1	1				
Fizjologia szczegółowa czynności odżywczych i nauka żywienia zwierząt domowych			2	2								
Ogólna nauka hodowli zwierząt domowych			3						2			
Szczegółowa nauka hodowli zwierząt domowych				4	2					2	2	
11. Nauka urządzenia i zarządu dóbr.												
Ogólna nauka zarządu				2								
Nauka zarządzania gospodarstw					8						2	
Bonitacja i szacowanie dóbr						2						2
Rachunkowość						2						
12. Technologia.												
Ogólna technologia			2									
Gorzelnictwo				2								
Technologia nabiału						1						
13. Inżynieria wiejska.												
Repetytorium z matematyki i zarys geometrii wykreslonej	3						4					
Miernictwo i niwelacja		2						4				
Mechanika rolnicza	2	2					2	2				
Budownictwo wiejskie			2	2					2	2		
Melioracje rolnicze			1	1								
14. Z weterynaryi.												
O chorobach zwierząt domowych i sposobach zaradczych, o pomocy przy porodach i o kuciu					2	2						
15. Z leśnictwa.												
Ogólny zarys leśnictwa, (użytkowanie, uprawa i ochrona lasów)					2	2						
16. Z ogrodnictwa.												
Ogólny zarys ogrodnictwa i sadownictwa						2						
17. Hygiena												
18. Uzasadnienie dyspozycji tygodniowych na folwarku												
Suma	27	27	26	24	17	14	13	17	19	14	6	8

Statut stacyi oceny nasion

przy krajowej wyższej szkole rolniczej w Dublanach.

§. 1.

Cel i zadanie stacyi.

Zadaniem stacyi jest, oznaczać czystość, siłę kiełkowania i inne przymioty nadsyłanych nasion, aby tym sposobem dać możność kupcom i producentom nasion z jednej, a rolnikom i leśnikom z drugiej strony poinformowania się o rzeczywistej wartości posiadanych przez nich lub zakupić się mających nasion.

§. 2.

Prawo korzystania ze stacyi.

Stacya jest instytucją publiczną, każdemu więc przysługuje prawo, za opłatą poniżej podanej taksy żądać od niej zbadania nadesłanych nasion pod względem przez siebie wskazanym (§. 4).

§. 3.

W wypadkach, w których zbadanie nasion przynieść może korzyść dobru publicznemu, wykonywa stacya takowe bezpłatnie. Żądanie jednak takiego zbadania wyjść może tylko bądźto od Wydziału krajowego, bądź od jednego z komitetów obu towarzystw rolniczych w kraju istniejących.

§. 4.

Zakres działania stacyi.

Stacya podejmuje się oceniać nasiona roślin gospodarskich, leśnych i ogrodniczych (z wyłączeniem kwiatowych) pod następującymi względami:

a) nasiona czyste:

1. Pod względem tożsamości nazwy nasienia o ile to możliwe,
2. Pod względem siły kiełkowania w %.
3. Pod względem szybkości i siły kiełkowania.
4. Pod względem stopnia zanieczyszczenia w % bez wyszczególnienia przymieszek zanieczyszczających.
5. Pod względem wartości użytkowej t. j. $\frac{\text{siła kiełkowania} \times \text{czystości}}{100}$
6. Pod względem zanieczyszczeń z wymienieniem ilości i jakości nasion obcych (chwastów).
7. Pod względem stopnia zanieczyszczenia kianką lub zarazą (ilość ziarn kianki w jednym kilogramie nasienia).
8. Pod względem wagi bezwzględnej nasienia (ilość nasion w 1 klgrm.).
9. Pod względem wagi 1 hektolitra nasienia.

b) mieszanki:

1. Pod względem ich składu jakościowego.
2. Pod względem siły kiełkowania poszczególnych ich składników.

Branie i przesyłanie próbek.

§. 5.

Próbki winny być brane z nasienia dokładnie przemieszanego, aby istotnie przedstawiały przeciętne własności nasienia. Jeśli idzie o skonstatowanie możliwej obecności kianianki w konicyźnie, lucernie etc., najlepiej jest nasienie z worka wysypać i dopiero wytrzęsnięte z worka resztki nasienia do stacyi przesłać, a to z powodu, że nasiona kianianki szczególnie łatwo worka się czepiają.

Wszelkie próbki przed przesłaniem do stacyi winny być opieczetowane.

§. 6.

Aby wyniki oceny były ile możności jak najwięcej do prawdy zbliżone, pożądanem jest, aby próbki nadsyłane nie były zbyt małe, mianowicie przesyłać należy co najmniej:

a) ziarn większych, jak kukurudzy, grochu, łubinu, zbóż etc. około 250 gramów.

b) ziarn średniej wielkości, jak soczewicy, kukurudzy, lnu, lucerny, konicyzny 100 gr.

c) ziarn drobnych, jak traw szporku etc. 50 gr.

d) gdy idzie o oznaczenie kianianki w konicyźnie lub lucernie co najmniej 250 gr.

Mniejsze ilości nasion od badania wykluczone nie są, nie dają jednak dostatecznej gwarancyi przeciętnego charakteru próbki.

§. 7.

Do każdej próbki należy dołączyć:

a) nazwę nasienia,

b) wyszczególnienie tych punktów, (§. 4), które mają być badaniem objęte.

§. 8.

Badanie próbek i sprawozdania stacyi.

Stacya przystępuje do badania próbek (o ile zbyt wielka ilość już poprzednio nadesłanych nasion nie stanie temu na przeszkodzie) bezzwłocznie po nadesłaniu próbki i przesyła sprawozdanie zaraz po przeprowadzonej ocenie, jednakże próbki nadsyłane być winny ile możności jak najwcześniej, gdyż przeprowadzenie próby kiełkowania zawsze dłuższego wymaga czasu, a mianowicie potrzeba na to:

1) dla zbóż, konicyzn, roślin krzyżowych, lnu, tymotki od 8 do 12 dni.

2) dla traw od 2 do 3 tygodni.

3) dla nasion roślin leśnych do 4 tygodni.

§. 9.

Sprawozdanie z oceny zrobionej dla kupca służy wyłącznie do jego prywatnej informacyi, a w żadnym razie nie może być użyte w obec kupującego jako poświadczenie dobroci towaru.

§. 10.

Część próbki nadesłanej przechowuje stacya jeszcze przez 3 miesiące następne po przesłaniu sprawozdania, a to w celu, aby w razie potrzeby na żądanie strony powtórna analiza przeprowadzoną być mogła.

Opłaty za zbadanie
nasion.

§. 11.

Za zbadanie nasion pobiera stacya następujące opłaty :

A) Przy nasionach czystych :

1. Za sprawdzenie tożsamości nazwy nasienia 50 ct.
2. za oznaczenie procentu zanieczyszczeń bez wyszczególnienia ich jakości :
 - a) przy nasionach większych aż do wielkości nasienia lnu 75 ct.
 - b) przy trawach i innych nasionach, poniżej nasienia lnu 1 zł. 25 ct.
3. za oznaczenie siły kiełkowania w ‰ 1 zł.
4. „ „ „ i szybkości kiełkowania 1 zł. 50 ct.
5. „ „ ilości ziarn kaniarki w 1 klgr. nasienia 75 ct.
6. „ „ „ zarazy w jednym (1) klgr. nasienia 1 zł.
7. „ „ szczegółowe ilości i jakości wszystkich obcych nasion, zanieczyszczających dane nasienie :
 - a) przy ziarnach większych 3 zł.
 - b) „ „ mniejszych 5 zł.
8. za oznaczenie wagi absolutnej nasienia (ilości ziarn w 1 klgr.) 50 ct.
9. za oznaczenie wagi 1 hektol. 50 ct.
10. za kompletną analizę botaniczną przesłanej próbki pod wszystkimi wyżej wymienionymi względami :
 - a) przy ziarnach większych 4 zł. 50 ct.
 - b) „ „ mniejszych 6 „ —

B) Przy mieszankach :

1. za oznaczenie jakościowego składu 1 zł. 50 ct.
2. za oznaczenie siły kiełkowania poszczególnych składników oznacza się takse sub. 3. tyle razy, z ilu odrębnych gatunków mieszanka jest złożona.

§. 12.

Dla członków obu Towarzystw rolniczych w kraju istniejących, o ile ci nadsyłają swe próbki za pośrednictwem oddziałów, wykonuje stacya badanie nasion z opustem 25‰ cen powyżej naznaczonych.

§. 13.

Należność za zbadanie próbki winna być wniesioną z góry jednocześnie z przesłaniem próbki.

Listy i w ogóle wszelkie przesyłki do stacyi mają być opłacone.

§. 14.

Kierownictwo stacyi.

Kierownictwo stacyi powierza Wydział krajowy jednemu z członków ciała nauczycielskiego w krajowej wyższej szkole rolniczej w Dublanach.

